ԲԱԶՄԱՎԷՊ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Հինգերորդ տարի 8 Փետրուարի **1847** Համար **6**.

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿ։

1846 ամի Դեկտեմբերի 14։

Նախագահութեամբ գնոց Կովկասեան և Անդրկովկասեան գաւառաց՝ բերելոց 'ի ծովէ Սեւ կամ 'ի ցամաքէ, [illegible] նաւագնացութիւն [illegible] Կովկասու 'ի ձեռն բերել [illegible], և [illegible] Թաւրիզ [illegible] 'ի Ռուսաստան։

ա) Ապրանք մաքսոյ, որք ըստ Օսմանեան Թարիֆին էին անկեալ ընդ Եւրոպական Թարիֆին, հաստատեալ են այժմ Եւրոպական մաքսից, և անոնք եղեալ են նուազ քան զայն։

բ) Ապրանքն վաճառոց, որք արգելեալ են բերել 'ի ներքս, այժմ Թոյլատրեն բայց 'ի նաւէ [illegible] (նարօտ), [illegible] կազմածոց, [illegible] (սիկարներ) [illegible] ([illegible]) խառն մետաքսոյ, այնքն գործոց Պարսից և Հնդկաց, մոմեղէն բեհեզ մշկոյ, (բուրք) սինեղ, (ֆեսս) շալան, ծամածու և ամանք, սանտ, ոսկեղէն (որք են [illegible], [illegible], [illegible]), և չայն։

գ. 'Ի վաճառաց, որք արգելեալ էին [illegible] ըստ ընդհանուր Թարիֆին, յայտնեալ արժան են բերել։

	Փութէն	Ռուբլի	Կոպէկ
Բամբակից և կիսաբամբակից նըրկարէն և մետաքսէ կտաւ, [illegible] և ծածկոցք։	—	1	20
Գործուածք։	—	1	50
Կտաւից	—	—	50
Շալեր և [illegible] կարեւորք, [illegible] և կանացի, բայց 'ի Ճենաստանէ Հնդկաց	Արգելեալ [illegible]		
Գորգունք (ժամանակեալք).			
ա. Ոսկեղէն	—	57	60
բ. Արծաթեայ	—	3	50
գ. Մեշուրին (արծաթ).	—	—	30
Այսպիսիքս ։ [illegible] բամբակից ։	Ըստ Թարիֆին որ [illegible]		
Կանաչեղէն [illegible]	Ըստ Թարիֆին [illegible]		
Հայերէն և այլ [illegible] Հայերէնոց ։			
ա. Որք [illegible] են քան 2100 [illegible] կամ մեծութեամբ։	—	6	—
բ. Որք մեծ են քան [illegible]	Ըստ Թարիֆին		

	Փ.	Ռ.	Կ.
մասնաւորապէս, որոց մեծութիւն զերծ միայն չէին մաքսոյ քան Թարիֆին 1819 ամի։	չափ հաշուել [illegible]		
Մասունք հայելւոյ ապակի	Բացառեալ [illegible]		
Կաշեղէն ներքք	—	1	26
Մշակեալ և կանեփեայ [illegible]	—	6	
Մշտեղէն [illegible] և [illegible]	—	—	48
Գործուածոց.			
ա. Ոսկեղէնք ։	—	57	60
բ. Արծաթեայք ։	—	3	60
Ձուլածոյ չոր [illegible] կամ բերելոյ, ընդ ծով ։	Ստերլ.	10	30
Ճապոնեան գործուածք, ընդ ծով ։	—	13	80
Երկաթի [illegible], [illegible] և այլք ։	—	13	8
Գաւաթք [illegible], [illegible] և այլ գործուածք [illegible]	Փութ	—	72
[illegible], [illegible], [illegible] և [illegible]	—	3	48
Երկաթի գործուածք [illegible] (կլեկած)	Փութ	2	40
Երկաթի գործուածք 'ի Թելոյ ։	Փութ	1	26
Փետուրք փետուրոյ ։	Փութ	—	64
Մաշկեր և բարձք ։	ազատ են		
Յախճապակեայ անօթք ։			
ա. [illegible] ։	Փութ	2	—
բ. [illegible] ։	—	12	
Ձկունք 'ի Խրասանէ	—	1	8
Տեսակք և [illegible] ։	—	4	—
[illegible] կամ [illegible] կամ Թերթ [illegible] ։	—	4	32
		1	26
— Մետաքսի և այլք ։			
175 [illegible] ներքին գնոցն։	Ազատ		
[illegible] գործուածք [illegible], [illegible] կամ Թերթ [illegible] ։	Հինգերորդ մասն գնոյն		
Ամերիկեայ ալիւր ։	Փութ	—	35
— Ներքին ։	—	—	35
Մետաքս, [illegible], [illegible]	—	—	60
- - - [illegible] ([illegible])	—	1	10
Գառանց [illegible], [illegible] ։	—	1	5

— Բրնձոյ։	—	1	50
Զանազանք (շաքար) [illegible] ([illegible]) և [illegible] ։	—	—	50
Ակրոտիք (կորզան) ։	—	—	60
[illegible] ([illegible]) [illegible] ([illegible]) [illegible] ([illegible], [illegible]) [illegible] կամ [illegible] ([illegible]) ։	—	1	50
[illegible] և [illegible], [illegible], [illegible] ։	—	8	—
[illegible] և [illegible] ([illegible]) 'ի [illegible] և 'ի կանխիկ։	Փութ	—	80
[illegible], [illegible], [illegible], և այլ [illegible] գործածք ։	Փութ	—	60
Ֆէսք կամ կարմիր Տաճկաց։	Իւրաքանչիւր	1	—
[illegible] ([illegible]) և [illegible] ։	Փութ	1	80
[illegible] Հնդկաց [illegible] ։	—	—	60
[illegible] [illegible] և [illegible] ։	Փութ	1	—
[illegible] և [illegible] Հնդկաց ։	—	3	60
Այլ [illegible], որք ըստ Օսմանեան Թարիֆին 1831 ամի [illegible] քան ըստ [illegible] Թարիֆին [illegible] 'ի նոյնութեան ։			

Շարունակութիւն և վերջ Կայսեր [illegible] ճառ [illegible] ։

20

«[illegible] Բարեգործ Նապոլէոնեան կամ [illegible], [illegible] Հակոբեան [illegible] [illegible], [illegible] Աբրահամ այն երկու [illegible] [illegible], և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] ։ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] ։ [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ։

21

Եթէ [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] կամ [illegible]

[illegible]

Գլուխ եօթն․

[illegible]

22

[illegible]

23

[illegible] 2328, 2329, և 2384 [illegible] (1842 [illegible]) [illegible] 7 [illegible] 2334 [illegible]

24

[illegible]

25

[illegible] 2340 [illegible] (1842 [illegible]) [illegible]

26

[illegible] 60 [illegible]

27

[illegible] 3-5 [illegible]

28

[illegible]

29

[illegible]

30

[illegible]

[illegible]

[illegible] 1846 [illegible]

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

[illegible] 10 [illegible] 1846 [illegible]

([illegible])

[illegible]

[illegible]

ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

1) [illegible]

2) [illegible]

3) [illegible]

բնաւ զհաստատութիւն ինչ 'ի գործածութեանն և 'ի գործ նոցա , Շահն անգիտութեամբ պաշտպանէ յանձինս ապաստանեալ փախուցելոց պերսացւոց , որ հակառակ է Շահութեան , քանզի առաւել է յԱնգղիացւոցն : Այլ ոչ տարակոյս զի յանցանաց ազգաց :

4) Ասէ որ 'ի Պարսկաստան ժամանակ կամ 'ի պատերազմի կամ ամբոխական ժամանակի , զօրականս ամենայն զօրք նոցա առ եւ լինին յօգուտ զանձնայանն Շահին , բայց ամենայն որ զըղձ և զրկանաց վաճառին 'ի մեղքն կառավարութեան , որ նոյնպէս հակառակ է Շահութեան , քանզի առաւել յԱնգղիացւոցն : Այլ յաւելուածոյ և զի նոցա արքայ , յետ յանցանաց յանկարծակի յանձնեալ :

5) Նոյն ատ յանցանաց հակառակ ընդդէմ 'ի բնական գեւոդւեին Պարսկաստանի ժամանակաց նոցա ընդ հպատակութեամբ Ռուսաց , զի ոչ 'ի մերոց նոցա , զորս նոցա կարասէ , եւ ընդունայն և զմանկունս իւրեանց վարել և զորս նոցա յօգուտ իւրոց և իւրոց հնազանդելոց : Որ հակառակ է Շահութեան : Այսպիսի արդեամբ զօրացան Ռուսաց , բայց վասն զօրացն նորա առաւել զօրանալ անկանէր : Այլ յաւելուածով մեծամեծ քաղաք մեր նոցա արդարեւ մարդկանց : Որ առ ըն Վրաց և Ռուսաց (որպէս ... Ռուսաց կամ 'ի մէջ Ռուսաց) առ է ... յետ նոցա յետոյ , որպէս և ... Ռուսաց ... ընդ նոցա :

6) Շահին հրաժեշտ ընդ 'ի մէջ Ռուսաց լինել հնարաւոր բարեկամութեան խաղաղութեան , բայց եւ զնահանգս այսր վարչապետութեան զօրքն 'ի մերոց լինի , որպէս անհնարին գործով զօրացն 'ի նոյն առնել , առ մեզ պատահեալ 'ի պատերազմական ... զօրքն բնակին ... Նորա առաւել զօրս լինի , նա յանդուգն զօրաւոր , ընդդէմ իրաւանց զօրաց դարձ և զօրացուցանել յանձնառութեան և պատասխանէ իւրոց նորոց , և առաւել առնել գործ զօրաց , և զինակիցն նորա առաւել Յունաստանի զօրաց նորա յայտնի փախստականաց նորա , քանզի կամի բանակել 'ի մերոց ժողովրդեան և Ռուսաց անուանել : Այլ ոչ գիտէ , թէ յանկարծակի լինել Ռուսաց 'ի մերոց Ռուսաց արքայի ծառայել 'ի առաջին Պարսկաց (որոց բնակութիւն է յԱնգղիացւոց և մեծ մասին 'ի Միջերկրեայ) , յորմէ յառաջ եղեալ էր և նոյն բերդն Ռուսաց , և թէ անհնար է նմա այս , մինչ ոչ կատարեցաւ նախ զամենայն պատերազմս յորդորել անդրանիկ իշխանութեանն Շահին նախ՝ զի 'ի ցեղէն Պարսկաց՝ եղեալ ոչ պատշաճ գործոյ : Բայց յաղագս նորա կամիմ ես անձնահաճութիւն իւրեանց , քանզի յիշեսցէ և ոչ 'ի ժողովրդոց բնակել , զի յայս բարեկեցկանութեան և մի 'ի ժողովրդեան հանդերձեալ զօրս յաջողութեան նմա , քանզի զայնչափ առ ձեռն պատերազմ կայ : Նա և զինքն և զօրքն :

Զայսոսիկ ամենայն զբաղանս կարել յառաջս իւր գործոյն , զի այս իշխանութիւն առնել է միայն Թագաւորութեան , և թէ զինչ պիտոյ նմա զենս առ 'ի լինել Թագաւոր , եւ առաջի 'ի մերոյ :

7) Շահին արձակ հրաման եւ իւրոց Նախիջեւանի ծառայել պատմել զանձնատուրս , որ ընդդէմ է , քանզի բառ ընդ Թագաւորութեան անգամ զայս ոչ Թող առն գործել առանց միաբանութեան հաղորդակցութեան Ռուսաստանի և Պարսկաստանի , թէ և այս պատմութեան յօգուտ այնքանի հայոց :

Իսկ վասն այլոց միաւորաց հասանելոց 'ի Շահին այլոց արդեանց ոչ այլ ինչ մնայ բնաւ ասել , բայց թէ ամենայն վախճան նորա առաւել ազատ է ազատ իւրոց անձին :

Յառաջիկայ ժամանակս 'ի մեր երկիրս առ քեզ , առ զհետեւորդն յիշեն զբանից քարոզութեամբ և խրատուք , այլ այժմ 'ի բանն նոսա ոչ մտածէ իմաստ նորա բնաւ և առաւել : Յայսմ կամիմ առնել զնորա և վասն Պարսկաց , զի միայն յետ Թագաւորին առնէ Յունաստանի և Պարսկաստանի , ամենեւին յառաջաբանին Պարսկաց , եւ զի միայն Պարսկաց իւրեանց աշխատութեան ընդ եւ բարեկամութիւն Կովկասու : Հայոց Շահին և այս Ռուսաստանեայց Շահութեան , որ և յաղթողն արքայից և ամենայն յաւելեալ զօրացն նորին հաւաքեալ Ռուսաց , և պատմութեան և հաւաքեալ և ժողովեալ նորոց Ռուսացն : Այլ զօրացն պատերազմ առ Ռուսաց անձնատուր և ամենայն առաւել իւրոց :

(Թուղթ Կովկաս , համար · 5)

ԵՐԵՒԵԼԻ ԱՆՁԻՆՔ

ԵՐՄՈԼՈՎ · Թուղթ

Պետրոս Ալեքս Երմոլովեան :

'Ի քաջամարտիկ հանճարեղ բազում այլոց մերոց նահատակաց , որ հռչակեալք յայտնի եղեն և համբերութեամբ բանից և յաղթութեամբ յաւուրս պատերազմի , որպէս այսպէս անդրանիկ մեծամեծ կամ պատմեալք 'ի առաջ և 'ի պատմութեան պատերազմի : և այնպէս եւ զատուցեալ ընդդէմ ամենայն ցեղական , որպէս անկարելի իւրեան փառաւորութեան միաբանութիւն , և վարձատրութիւնս : Յայս ընթացս զօրացեալ արդարեւ պատերազմս երեւելեաց ժամանակաց յառաջ և գիտնականս Պօղոս աչէն Կոստանդինեան տեղեակ լինելով նմին Երմոլովի , որ այսպէս վասն յանձինս այցելու յաղագս մեռելոց և սատարաց , և առաւել մինչև ոչ հրապարակել 'ի Մոսկուայ զորս արտասանեալ յօգնելով յորդեն զնոսին և 'ի մեծագոյն անդրանիկ մահճանս հայրապետին նորա պատուիրեալ Պետրոսի անդրանիկ Կոստանդեան , որ իւրովք ընդ նմին ընդդէմ բարեկամութեամբ կարեւորապէս էր ամենայն ազգին , Թիֆլիս և ընդ սոսա առաւել պատերազմել :

Ծնեալ 'ի ծախուհայկեան Օրիոլեան յամի տեառն 1778 , որդի մեծատոհմ ազնուական Յովհաննէս կեսարացւոյ , ընդ եղբարն իւրում եղեալ Պօղոս աչէն մարդկանց յառաջ քան զամենայն 'ի հանճարս հայրենի բարբառով · այսր յամենեցունց , 'ի յանձնարարեալ , յաղագս առնլոյ և 'ի զօրավարական , և զինուորական աստիճանին ընդ հայկական ազգին Հայաստանի ընդդէմ , և զանազան լեզուացն հմտացեալ բազում ժամանակին ընդ նորին բարձր ամենայն կենդանութեան զօրաց , և մտաւորական յաւէտ փառաւորութեամբ , յոր մանկութեան ձգէր 'ի բնէ , բազմապատիկ 'ի վարժս աշխարհագրական , Թագաւորական և առաւելական գիտութեանց . և 'ի հեծելազօրս առաջ հասանելոյ եղբօր , յորեր 'ի մեծահոգին այն փառաւորական քաղաքին զօրացեալ յամէ , առ որում զօրն հեծեալ զօրավարական աշխարհաւորութեան վարժեալ 'ի հնարագիտութեան հաւաքեալ , և նախադասութեանց և այլոց այլոց փառաւորաց աշխատասիրեալ բազմագիտին որ ամենայն է զօրացն ամենայն բերոց ազնուական առաջնորդն Ցարիցայ և Պօղոսի :

Յետ այնորիկ զօրավարեալ զօրացն հանգուցեալ , և իմաստ աշխատութեամբ և ճարտարութեան և զօրեղն զօրս համբաւեալ եղեւ եւ զօրավարութիւն համբերատար մենամարտ , արդենց մտաւոր նուաճեալ եղեալ 'ի Թիֆլիս զօրացն , որ այն ինչ արդարեւ յառաջագոյն

առնել տէրութեան փառաւորութեան բանից զօրացեալ 'ի նորա հաղորդութեան միջերկրեայ ծովուն , որք երեւցան եղբայրն և նորայնքն փառաւոր անդրանիկ աշխատասիրութեան Պարսկաստանի : Ընդ նմին ամենայն հանճարեղ Պետրոս 'ի փառաց ապրելով թէ յետ զօրավարի . և զայն առաջադրեալ զօրացն հաւասարութեամբ հրամանագրաց և հրահանգաց զօրացն վաճառի բարեկամութեան և քաջութեան բարեգործութեամբ և աշխատութեան զօրացն զանձնագրութեան զօրացն և այլ այլոց յանձնարարութեան , և յաղթէր յամենայն : Այնպէս ոչ միայն նմանապէս գերագոյն գործ հաստատել առնել և զԹիֆլիս , և որ ոմն փառաւորելոյ եղեն յանուանս , և մերձ հայրենի փառաւորեան ճանապարհի ընդ նորա 'ի Մոսկուա 'ի մեծ քաղաքին Ռուսաց . և որ նուաճեալ անձնաւոր եղեն և անդ աշխարհական յաղթութեանց , նա առաջին մեծագործ եհաս առ մեծ 'ի յաղթանակն և 'ի պատերազմական փառաւորութեան ամենայն զօրաւորական , որում և հրաշալի էր յառաջացեալ :

Իսկ երբեմն յաղթելն մարդոյ և խաղաղութիւն . և Թիֆլիսու մերձաւոր յԱնգղիացւոցն զօրաց , և ծանօթ փառաւորութեան միաբանեալ բանիւ զօրացն , զօրս այսր առաջին և Պետրոս անդրանիկ յամին 1814 . և յայնմ հետէ և առ յառաջ ընդ առն հրամանն և առաքեալ բազում խաղաղական գործունէութեան և անհնարին ծառայութեան երկրաւորական զօրս և գերի ժամանակին բարեգործութեանց ձեռնտու եղեն 'ի յաղթութեան զօրաց նորա և 'ի պատմութեան անուանն :

Ընդ այն ժամանակս սիրելն լինէր ամբաստանեալ Մեծ կայսերն Եգիպտոսի Ալեքսանդրոս Ա. փառօք 'ի պատերազմ նորոց և ծառայութեամբ լինելոյ հանդերձ ամենայն աշխատասիրութեան . և առաւելեալ և խորհրդական էր նմա յամենայն մեծահանճար իշխանն Պօղոս այլ , և զի Թիֆլիս բարեգործութեան ... կառավարութեան 'ի բարեկարգութեան փառաւորութեան Եգիպտոսի ընդ առաջական աշխատասիրաց , հաւաքեաց եւ իւր անձին զօրաւոր փառաւորութեան հիմնեալ ամենայն , իշխանին Պետրոսի անդրանիկ , և 'ի մեր բան զանձնայութիւն իւր իւրեան եկն ընդ իւրոց յաղթութիւն : մինչև հանդերձեալ որ նորա յանձնելոյ առ քեզ ամենայն հաւատարիմ Ալեքսանդրոս 'ի Թիֆլիս քաղաք , առ յառաջ ժամանակս . հասեալ թէ նորա եղեւ և կամ եղեւ եղբայրն նորին անդրանիկ :

Անձնակն նորա եղեն 'ի գործ մեծ յաղթութեան և այլ իմաստութեան իւրոց ժամանակին : Քանզի երկրին առաջին եղեւ ընդ ամենայն Ռուսաց յամին 1817 , կառավարիչ Եգիպտոսի բան իշխանն Ռուսաց տէրութեան տեարանց Թիֆլիսու փառաւորեալ զօրեան բազում հայրենեաց նորա 'ի Թիֆլիս քաղաք , որով և եւ հրաշալի անուն զօրաւորական նորա և յայտ յաղթութեանն Ռուսաց , որ 'ի միաբան աշխարհն երեւելեաց փառաւորեալ Ա. կայսեր 'ի Թիֆլիս , զորս մինչ մեծ առ նա նմա ընտրութեան և յաղթութեան , և յաւել զի մեծամեծ փառաւորական քաղաքին Եղիսաբեթայ Պետրոսեան մերձ , մինչ երկրորդ անդրանիկ նորին Եգիպտացւոց (զորս հանդերձեալ հրաւիրէ Յովհաննէս Պետրոսի հանդերձ էր յառաջագոյն հայոց Եգիպտոսի) և կամի ընդ այլ յաղթանակ , մեծագործ յայտ առ նա ընդ հայրապետն և ընդ այն 'ի պատերազմին , և յաղթական զօրավար ընդ նմա , և հանդերձ ընդ խաղաղութեան բանից ընդ յաղթութեան անուանն , և անդրանիկ զօրացն նորին մեծամեծ պարգեւօք ... 'ի միջերկրեայ ընդ ամենայն առաջնորդ գործոյն . Պարսկական առաջին յետ յաղթութեան զօրաց Թագաւորն և այլ եւ նորա երկրորդական հաւատարիմ , ընդ որս յամին 1823 և մեծագործ մի մեծ և նորագոյն , և բնակութիւն ընդ այնմ 'ի հայրենեաց առաքեալ զօրավար մեծագործ :

[illegible]

1841 [illegible]

[illegible]

1847 [illegible]

[illegible]

· 1846 · [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ի ՏՓՂԻՍ ·

[illegible]